

3. Кодекс законів про працю України. *Відомості Верховної ради України*. Ст. 24.
4. Кодекс законів про працю України. *Відомості Верховної ради України*. Ст. 21.
5. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003. *Відомості Верховної Ради України*. Ст. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
6. Поклонська О.Ю. Форма трудового договору в контексті національного законодавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 43. С. 134–137.
7. Бурчак А.Ю. Електронна форма трудового договору. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 52. С. 144–148.

Чадасва А.С.

*студент магістратури,
Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая*

КОЛІЗІЇ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Незважаючи на стрімке реформування сфери соціального захисту в Україні, необхідність у принципових змінах системи залишається незадовільною. Вона викликана невідповідністю національного законодавства міжнародним нормам захисту прав людини. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в країні загострюються або породжують різні соціальні проблеми, такі як торгівля людьми, безпритульність, поширення епідемій тощо. Збільшується соціальний ризик для найуразливіших верств населення, таких як діти, інваліди, люди похилого віку, молодь, багатодітні сім'ї тощо. Це зумовлює актуальність проведеного дослідження.

Суттєвими ознаками діючого законодавства у сфері соціального захисту та забезпечення є наявність великої кількості нормативно-правових актів та недостатність системності їх через непослідовність, що характеризує сучасне законодавство як недосконало якісне. У відповідних законодавчих актах щодо соціальної підтримки населення можна побачити принципово відмінні підходи та концепції, серед яких основною є радянська модель, що характеризується наданням соціальних

виплат, які замінюють належний рівень заробітної плати та матеріального забезпечення. Європейська ж модель соціального захисту характеризується домінуванням соціальних послуг на підтримку особливо вразливих категорій населення. Після прийняття Закону України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року, який став відправною межею переходу до європейської моделі законодавства, неодноразово було помічено присутність повернення до радянських методів соціального захисту [1]. Нерідко умови отримання соціальних виплат виходять за межі конституційних стандартів, оскільки перелік категорій громадян на рівні законів значно ширший. Варто зазначити, що у законодавчій базі соціального захисту налічується понад 150 нормативно-правових акта. У результаті цього соціальна функція держави стає дуже розмитою, адресність соціальної підтримки-втрачається. Засади підтримки та захисту державою базуються не лише на національному законодавстві, а й на міжнародно-правових зобов'язаннях, згода на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

На сьогодні система соціального захисту має дуже складну структуру, елементами якої є пенсійне забезпечення, державна соціальна допомога, соціальне страхування, тощо. Тому складність об'єкта правового регулювання та різноманітність соціальних проблем породжують певні ускладнення в коригуванні правових норм. Внаслідок цього виникають розбіжності та суперечності в різних законах з одного і того ж питання, що ускладнює можливість їх безпосереднього застосування, та утворюють колізію правового регулювання соціального захисту населення.

Неодноразові намагання змінити законодавство у сфері соціального захисту населення не привели до системності та присутності єдиного підходу у реформуванні, тому адаптація до ринкової економіки так і не відбулась. Озброєний конфлікт на сході України та поширення коронавірусної хвороби поглибили економіко-політичну кризу, призвели до погіршення рівня забезпеченості конституційних прав та свобод людей.

Україна є учасником ряду основоположних міжнародних договорів у сфері соціальних прав людини. Серйозними проблемами залишаються реалізація норм міжнародного права у національному законодавстві та застосування положень ратифікованих міжнародно-правових актів як норм прямої дії. Повний перехід України до європейської моделі розвитку системи соціального захисту та соціального забезпечення можливий тільки після виконання всіх міжнародних договорів з захисту прав людини.

Варто зауважити, що поняття колізії активно вивчається та досліджується, тому що усунення недоліків у законодавстві є важливим завданням, що стоїть перед суб'єктами правотворчості.

У законодавстві сфери соціального захисту через значну кількість недоліків у нормативно-правовій базі виникла нестабільність, так як постійно відбувається велика кількість змін і доповнень.

Завдяки науковим працям О.В. Петришин [2], Соловйов О.В. [3], Сташків Б.І. [4], [5], Н.Б. Болотіна [6], Чанишева Г.І. [6], І. Рудкевича, Голубенко Т.О. [7], Л.Ю. Малюги [8], Боярчук Т.В. [9], Потехін О. [10], Гончаров А. [11], Баштанник В. [12], А. Денисевич [13] досліджено низку особливостей законодавства та роботи державних органів у сфері соціального захисту населення, кодифікації правової діяльності, колізії у правовій діяльності, використання міжнародного досвіду для формування соціальних стандартів.

Україна з моменту проголошення незалежності намагається перейняти досвід розвинутих країн Європи у майже всіх сферах суспільного життя. З 2014 року наша країна остаточно обрала шлях європейського розвитку з ціллю вступу до Європейського Союзу. Соціальний захист у ЄС вже давно довів свою якість та працездатність. Оскільки Україна позиціонувала себе як соціальна країна, пріоритетом якої є потреби людей, то і система соціального захисту населення повинна бути максимально схожою з законодавством розвинутих країн.

Дослідження питання устрою соціального законодавства Франції і Німеччини та шляхів удосконалення законодавства України на основі цього досвіду є актуальним, тому що соціальне забезпечення громадян даних країн здійснюється на високому рівні.

Модель забезпечення діяльності соціальних послуг у Німеччині базується на принципах субсидіарності та децентралізованої відповідальності. Французькій моделі забезпечення діяльності соціальних послуг характерна модель, яка заснована на принципі солідарності та передбачає взаємну відповідальність. У законодавстві Угорщини відповідно до Закону Угорщини «Про соціальне управління та соціальні послуги» соціальні послуги поділені на дві групи: базового та спеціалізованого соціального забезпечення.

Переглянувши досвід соціального забезпечення у Франції та Федеративній Республіці Німеччина, системи захисту соціальних потреб людей яких вважають найстарішими у світі, можна зробити висновок, що для нашої країни перспективним напрямком удосконалення

соціальної сфери був би перехід до кодифікації законодавства у даній сфері та залучення недержавних організацій для появи конкуренції та появи інноваційних методів здійснення соціального захисту населення.

Враховуючи велику кількість нормативно-правових актів, регулюючих сферу соціального захисту, та кількість колізій, можна припустити, що прийняття юридично та логічно цілісного Соціального кодексу є неминучим.

Результатом кодифікації має бути поява повного зведеного кодифікованого акту для якісного регулювання соціальної сфери з заповненням прогалин, який розрахований на тривалий термін застосування [14].

В Україні успішно регулюють правову діяльність понад десяток кодексів. Кодифікація є прийомом законодавчої техніки не тільки для окремих країн, а й для регіональних суб'єктів. Наприклад, ЄС, серед іншого, має й Соціальний кодекс. У Росії відсутній федеральний Соціальний кодекс, але у декількох областях використовуються регіональні Соціальні кодекси (Ярославська, Білгородська, Омська та ін.).

Щодо ступеня гармонізації національного законодавства та міжнародного права зазначимо наступне. Україною ратифіковано 68 конвенцій МОП. Практика свідчить про наявні труднощі в застосуванні конвенцій, що ратифікуються без належного аналізу національного законодавства і попередньої підготовки відповідних нормативно-правових актів. Тому дуже важливо провести порівняльний аналіз міжнародних та національних нормативно-правових актів та переформувати систему соціального законодавства, урахувавши усі розбіжності та суперечності.

Загальну кількість актів соціального забезпечення можна поділити на дві групи: соціальне забезпечення та соціальне страхування, тому доцільно було б розділити Соціальний кодекс на дві частини, які будуть виконувати полярно різні функції.

Отже, проаналізувавши нормативно-правову систему соціального захисту населення за допомогою загальнонаукового діалектичного, порівняльного, системного методів, а також групування та класифікації, можна зробити висновок, що переформатування та систематизація законодавства з метою удосконалення користування нормативно-правовою базою та виключення появи колізійних моментів необхідні.

Список використаних джерел:

1. 19 черв. 2003 р. – Верховна Рада України; Закон від 19.06.2003 № 966-IV (Редакція станом на 01.01.2020).

2. Міжнародні стандарти прав людини // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О.В. Петришин (відп. ред.) та ін. 2017. Т. 3: Загальна теорія права. С. 294. ISBN 978-966-937-233-8

3. Соловійов О.В. Міжнародні договори та міжнародно-судова практика їх застосування як джерела національного права. *Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України* / редкол.: П.М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 26. Київ : АОК, 2012. 164 с.

4. Сташків Б.І. Міжнародно-правові акти як джерела права соціального забезпечення. *Держава і право*. 2003. Вип. 23. С. 337–344.

5. Сташків Б.І. Міжнародно-правові акти як джерела права соціального забезпечення. *Держава і право*. 2003. Вип. 23. С. 337–344.

6. Болотіна Н.Б., Чанишева Г.І. Трудове право України. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. 564 с.

7. Голубенко Т.О. Правові засади соціального захисту людей похилого віку. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. Вип. 13. С. 23–34.

8. Малюга Л.Ю. Європейські соціальні стандарти: сучасний стан та шляхи імплементації у соціальне законодавство України. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. С. 70–76.

9. Боярчук Т.В. Особливості соціального захисту населення європейських країн. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2005. № 2. С. 170–174. (Серія «Економічні науки»).

10. Потехін О., Врадій О. Україна – ЄС: соціальний вимір. *Європейська Україна : зб. статей*. Київ : Еліт-прес, 2007. С. 10–14.

11. Гончаров А. Порівняльно-правовий аналіз підходів до побудови системи соціального захисту на прикладі країн ЄС та СНД. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2012. № 2. С. 18–23.

12. Баштанник В. Регламентация захисту прав людини у системі права ЄС: організаційно-правовий аспект. *Право України*. 2006. № 9. С. 56.

13. Денисевич А. Адаптація трудового законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Форум права*. 2014. С. 104–107.

14. Федерація профспілок України. Концептуальні положення Соціального кодексу України. URL: <http://document.ua/pro-proekt-konceptualnih-polozhen-socialnogo-kodeksu-ukrayin-doc95898.html>